

Altın Çilek (*Physalis Peruviana* L.) Bitkisel Preparatının İndüklediği Manik Atak Olgusu

Ömer Yanartaş¹, Yücel Yılmaz¹, Mustafa Burak Baykaran¹, İshak Saygılı¹, Selma Bozkurt Zincir¹

ÖZET:

Altın çilek (*Physalis peruviana* L.) bitkisel preparatının indüklediği manik atak olgusu

Bitkisel preparatların farklı kültürlerde başta kanser tedavisi, kilo verme, ağrı kesici olmak üzere birçok alanda yaygın kullanımları mevcuttur. Psikiyatride ise özellikle kaygı giderici, uykusuzluk, depresyon ve cinsel işlev bozukluklarını tedavisinde kullanılmaktadır. Bu ajanların gerek etki mekanizmaları gerekse de yan etki açısından yapılan çalışmalarda farklı sonuçlar bulunmuştur ancak her bir molekülün içeriği, farmakolojik etki mekanizması tam olarak bilinmemektedir.

Olgumuz daha öncesinde bir kere depresif dönem geçiren ve takip eden süreçte herhangi bir psikiyatrik yakınması yokken zayıflamak maksatlı altın çilek preparatını kullandıktan sonra manik hecme geçiren bir olgudur. Aşağıda bu hastanın sunumu ve tedavi yanıtı ele alınmıştır.

Anahtar sözcükler: bitkisel preparatlar, geleneksel tıp, mizaç bozuklukları, altın çilek (*Physalis peruviana*)

Journal of Mood Disorders 2012;2(1):12-4

ABSTRACT:

A manic episode induced by herbal prepareate golden berry (cape gooseberry) (*Physalis peruviana* L.)

Herbal preparations are widely used especially in treatment of cancer, losing weight, analgesia, or for other health problems in folk medicine. In psychiatric disorders they are used especially for insomnia, anxiety, depression, and sexual disorders. The research investigating the efficacy and side effects of these preparations has arrived at different conclusions, also pharmacological mechanisms of these agents and their drug interactions are not very well unknown.

Here we report a patient, who applied to our emergency service for concurrent manic symptoms with history of using "golden berry" to lose weight. The patient had a history of depressive episode five years ago, but no manic or hypomanic episodes in the past.

Key words: herbal preparations, folk medicine, mood disorder, golden berry, cape gooseberry (*Physalis peruviana*)

Journal of Mood Disorders 2012;2(1):12-4

¹MD, Erenköy Ruh ve Sinir Hastalıkları Eğitim ve Araştırma Hastanesi, Erenköy, İstanbul-Türkiye

Yazışma Adresi / Address reprint requests to: Ömer Yanartaş, Erenköy Polikliniği Erenköy Mah. Sinan Ercan Cad. No:29, 34736 Kadıköy, İstanbul-Türkiye

Telefon / Phone: +90-216-302-5959

Faks / Fax: +90-216-302-9422

Elektronik posta adresi / E-mail address: yanartas2005@yahoo.com

Kabul tarihi / Date of acceptance: 7 Şubat 2012 / February 7, 2012

Bağınıt beyanı:

Ö.Y., Y.Y., M.B.B., İ.S., S.B.Z.: Yazarlar bu makale ile ilgili olarak herhangi bir çıkar çatışması bildirmemişlerdir.

Declaration of interest:

Ö.Y., Y.Y., M.B.B., İ.S., S.B.Z.: The authors reported no conflict of interest related to this article.

GİRİŞ

Bitkisel preparatlar çeşitli sağlık sorunlarının tedavisinde giderek artan miktarda tedavi alternatifleri olarak kullanılmaktadır (1). Ülkemizde de bu ilaçların kullanımının oldukça yaygın olduğu düşünülmektedir. Bu durum ile ilişkili en önemli sorun hastaların bunu hekimlerinden gizlemelerine bağlı olası ilaç etkileşimleridir (2). Bitkisel ajanlar kilo verme (kafein, efedra içeren preparatlar), migren ve baş ağrısı için valerian otu (kedi otu), hops (şerbetçi otu), nöbet tedavisi için (skullcap) gibi birçok genel tıbbi durumda kullanılmaktadır (1-4). Psikiyatride kullanılan örnekleri arasında ise hipnotik ve anksiyolitik etkileri nedeniyle leman balm (oğul otu), German Chamomile (Alman papatyası); insomnia nedeniyle kava kava, hops, skullcap, lemon balm; cinsel işlev bozuklukları nedeniyle

yohimbin otu ve ginseng; depresyon tedavisinde St John's wort (sarı kantaron otu) gösterilebilir (2,5-7). Özellikle depresyon tedavisinde kullanılan ajanların manik hecme-yi tetiklemeleri ile ilgili vaka bildirimleri mevcuttur (3,8,9).

Ülkemizde altın çilek olarak bilinen 'physalis peruviana' Güney Amerika'da doğal olarak yetişen ve 19. yüzyıldan itibaren de Güney Afrika'da "Cape gooseberry" adıyla yetiştirilen bir ajandır (10). Sık kullanım alanları kanser tedavisi, kilo verme, antimikobakteriyel, antipiretik, immümodülatuar etkilerinin yanı sıra sıtma, astım, hepatit, dermatit, diüretik ve antiromatizmal etkileri nedeniyle (10,11). Yapılan bir çalışmada 'physalis peruviana' α -tokoferol ile karşılaştırılmış ve antioksidan etkinliği gösterilmiştir. Özellikle etanol ile kullanımının yaşlanmayı geciktirici etkisinin olduğu ve ayrıca reaktif oksijen türlerinin etkisi ile oluşan, inme, Diabetes melli-

tus (DM), romatizma, inflamasyon, koroner kalp hastalığı gibi durumlarda faydalı olabileceği gösterilmiştir. Ayrıca sıçan karaciğerinde malon dialdehit düzeyini azaltarak lipid peroksidasyon aktivitesini azalttığı gösterilmiştir (11). Altın çileğin içeriği ve tedavi ile ilgili yapılan başka bir araştırmada yaygın provitamin A, vitamin C, vitamin B kompleksi ve temel elementlerin yoğun olarak bulunduğu gösterilmiştir ve özellikle içeriğindeki yoğun fruktoz seviyesinin DM hastaları için değerli bir özellik olduğu vurgusu yapılmıştır (12).

Aşağıda zayıflamak için altın çilek kullanımı ile tetiklenen manik hecme öyküsü sunulmaktadır.

VAKA

33 yaşında, kadın, bekar, ortaokul mezunu, çalışmıyor. Şikayetleri; uykusuzluk, çok konuşma, bağırarak şarkı söyleme, hareketlilik. Öyküsünde, son 2 haftadır hastanın uykusuzluk, çok konuşma, hareketlilik, bağırarak şarkı söyleme, devlet tarafından takip edildiğini söyleme şeklinde tanımlanan yakınmaları olmuş. Hastanın şikâyetlerine paralel şekilde eş zamanlı olarak yaklaşık son 2 haftadır günde 7-8 adet olmak üzere altın çilek adlı hazır preparattan zayıflamak amacıyla tükettiği öğrenildi. Hasta acil servise mevcut yakınmaları ile başvurusunun ardından hastanemiz kapalı servisine tedavi düzenlenmesi amacı ile yatırıldı.

Özgeçmişinde, yaklaşık 5 yıl önce mutsuzluk, keyifsizlik yakınmaları ile psikiyatrik başvurusu olan hasta o dönemde 6 ay kadar sertralin 50 mg/g kullanmış. Tedavi sonrasında şikayetleri tamamen kaybolan hastanın o dönemden bu yana başka psikiyatrik başvurusu olmamış. Aile öyküsünde mizaç ya da psikotik herhangi bir psikiyatrik hastalık öyküsüne ilişkin bir özellik saptanmamıştır. Ruhsal durum muayenesinde: psikomotor aktivitesi artmış, arada eksitasyonları mevcut, mizaç öforik ve duygulanım yükselmiş, konuşma hızı artmış, konuşma miktarı ve tonlaması artmış, baskılı bir şekilde konuşuyordu ve işitsel varsanı tarif ediyordu. Düşünce hızı ve çağrışımlar artmıştı. Hastanın düşünce içeriğinde başbakan, çeşitli partiler ve devlet adamlarının peşinde oldukları ve kendisini takip ettikleri ile ilgili kötülük görme ve büyülenme nitelikli hezeyanları vardı. Yargılaması bozulmuş ve iç görüsünün olmadığı tespit edilen hastanın, fizik, nörolojik muayeneleri doğal ve laboratuvar değerlendirmelerinde tespit edilen değerlerin normal aralıkta olduğu gözlen-

di. DSM-IV-TR tanı ölçütlerine göre eksen I de iki uçlu bozukluk, psikotik özellikli manik atak tanı ölçütlerini karşılamaktaydı. Hastanın yatışında Young mani ölçek puanı 34 olarak belirlendi. Tedaviye haloperidol 20 mg/gün ve yan etki riskini en aza indirmek için biperiden 10 mg/gün parenteral olarak başlandı. Hasta yatışının 4. gününden itibaren eksitasyonlarının azalması ve oral ilaç kullanım uyumu sağlaması üzerine açık servise alındı. Valproik asit 1000mg/gün ve ketiapin dozu titre edilerek 800 mg/gün'e yükseltildi ve haloperidol dozu azaltılarak kesildi. Yatışının 15. gününde mevcut yakınmaları gerileyen, Young Mani ölçeğinden 6 puan alan hasta, başvuru şikayetlerinin yatışması üzerine klinik iyilik hali ile taburcu edildi.

TARTIŞMA

Vakanın daha öncesinde geçirilmiş depresyon öyküsünün olması ve yaşı, manik hecme açısından risk oluşturmaktayken, aile öyküsünün olmaması riski azaltmaktadır. Akut manik dönem belirtileri ile eş zamanlı altın çilek kullanımının olması bu preparatın manik hecmeyi tetikleyebileceğini düşündürmektedir. Biz literatürde altın çilek kullanımı ile ilişkili manik hecme olgusuna rastlamadık. Yapılan bir çalışmada *Physalis Peruviana*'dan saf olarak C28 steroidal laktonlar, physalinler ve mithanolidesler ayrıştırılmıştır (13) fakat bu biyoaktif bileşiklerin mizaç üzerine etkileri bilinmemektedir. Herbal ajanlardan ise sarı kantaron otu (*hypericum*) ve ma huang (efedra) kullanımı ile manik hecme geçiren olgu bildirimlerine rastladık (8,9). Antimikrobiyal etkileri olan ajanların manik hecmeyi tetiklemesi ile ilgili vaka bildirimlerinin olmasından dolayı (14) altın çileğin bu etkisi üzerinden manik hecmeyi tetiklediği düşünülebilir. Ayrıca yapılan bir başka çalışmada da artmış malon dialdehit düzeyi ile depresif belirtiler arasında ilişki olabileceği ifade edilmiştir (15). Bu bilgi ile ilişkili olarak altın çilek preparatının malon dialdehit üzerinden etki ederek mizaç dalgalanmalarına yol açabileceği ifade edilebilir.

Vakamızın manik hecme geçirme riski ile uyumlu özellikleri düşünüldüğünde, geçirilen manik hecmenin altın çilek preparatından bağımsız bir hecme olma ihtimali de göz önünde bulundurulmalıdır.

Bu vaka sunumunda bitkisel ilaçların olası psikiyatrik sonuçları üzerine olan farkındalığı artırmak amaçlanmıştır. Bitkisel preparatların gerek içeriğinin gerekse de olası

ilaç etkileşimlerinin tam olarak bilinmemesi ve rastgele kullanımlarının birçok hastalık açısından risk oluşturma-

sı nedeniyle bu ajanların etki mekanizmaları, yan etkileri ile ilgili daha çok araştırmaya ihtiyaç vardır.

Kaynaklar:

1. Emmanuel NP, Jones C, Lydiard RB. Use of herbal products and symptom of bipolar disorder. *Am J Psychiatry*. 1998;155:1627.
2. Çelik S, Konkan R, Erkmén H, Tabo H, Erkıran M. Bitkisel ilaçlar ve psikiyatride kullanımı. *Düşünen Adam*. 2007;20:186-95.
3. Katz JL. A psychotic manic state induced by an herbal preparation. *Psychosomatics*. 2000;41:73-74.
4. Walton R, Manos GH. Psychosis related to ephedra-containing herbal supplement use, *Southern medical journal*. 2003;96:718-20.
5. Zhang LD, Zhang YL, Xu SH, Zhou G, Jin S B. Traditional Chinese medicine typing of affective disorders and treatment. *Am J Chin Med*. 1994;22:321-7.
6. Andreescu C, Mulsant BH, Emanuel JE. Complementary and alternative medicine in the treatment of bipolar disorder-a review of the evidence. *J Affect Disord*. 2008; 110:16-26.
7. Maremmani I, Perugi G, Rovai L, Maremmani AG, Pacini M, Canonico PL, Carbonato P, Mencacci C, Muscettola G, Pani L, Torta R, Vampini C, Akiskal HS. Are "social drugs" (tobacco, coffee and chocolate) related to the bipolar spectrum? *J Affect Disord*. 2011;133:227-33.
8. Boerth JM, Caley C. Possible case of mania associated with ma-huang. *Pharmacotherapy*. 2003;23:380-3.
9. Fahmi M, Huang C, Schweitzer I. A case of mania induced by hypericum. *World J Biol Psychiatry*. 2002;3:58-9.
10. Wikipedia. The free encyclopedia. http://en.wikipedia.org/wiki/Physalis_peruviana 2011.
11. Wu SJ, Ng LT, Huang YM, Lin DL, Wang SS, Huang SN, Lin CC. Antioxidant activities of *Physalis peruviana*. *Biol Pharm Bull*. 2005;28:963-6.
12. Ramadan, M. F. Bioactive phytochemicals, nutritional value, and functional properties of Cape gooseberry (*Physalis peruviana*): An overview. *Food Research International*. 2011;44:1830-6.
13. Yen CY, Chiu CC, Chang FR, Chen JY, Hwang CC, Hseu YC, Yang HL, Lee AY, Tsai MT, Guo ZL, Cheng YS, Liu YC, Lan YH, Chang YC, Ko YC, Chang HW, Wu YC. 4 beta-Hydroxywithanolide E from *Physalis peruviana* (golden berry) inhibits growth of human lung cancer cells through DNA damage, apoptosis and G2/M arrest. *BMC Cancer*. 2010;10:46.
14. Bahadır Bakım, Gökay Alpak, Hakan Serdar Şengül, Nilay Kahraman, Onur Tankaya, Kayhan Oğuz Karamustafaloğlu. Acute secondary mania due to amoxicillin use in a patient with family history of mood disorders. *JMOOD*. 2011;1:72-4.
15. Tsuboi H, Tatsumi A, Yamamoto K, Kobayashi F, Shimoi K, Kinai N. Possible connections among job stress, depressive symptoms, lipid modulation and antioxidants. *J Affect Disord*. 2006;91:63-70